

Міністерство культури та інформаційної політики України
Київський національний університет театру, кіно і телебачення
імені І. К. Карпенка-Карого
Кафедра режисури телебачення

Кваліфікаційна робота
на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
за освітньо-професійною програмою «Режисура телебачення»

021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»

02 «Культура і мистецтво»

УДК: 791.221.2(477)

«УКРАЇНСЬКИЙ ФІЛЬМ КОМЕДІЙНОГО ЖАНРУ»

Виконавець:

Студент 2м-РТБ курсу
денної форми навчання

РОМАНЦАК Владислав Вадимович

Науковий керівник:

Доцент кафедри режисури
телебачення Інституту екранних мистецтв
КНУТКіТ ім. І. К. Карпенка-Карого

ПРАВИЛО Ірина Олександрівна

Допущено до захисту «08 січня» 2024 р.

Завідувач кафедри
Режисури телебачення

В. П. Вітер

Київ-2024

Анотація

Романщак В.В. Український фільм комедійного жанру. – Кваліфікаційна робота (магістерський проект) на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво», галузь знань 02 «Культура і мистецтво»), освітньо-професійна програма «Режисура телебачення». – Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. Інститут екранних мистецтв. Кафедра режисури телебачення.

Зміст анотації. У магістерському проекті здійснено дослідження історії та особливостей жанру кінокомедії, зосереджуючись на його розвитку в українському контексті. Робота охоплює період від початку формування жанру до сучасних тенденцій, розглядаючи розвиток екранної мови та комедійного персонажа. Автор аналізує драматургічну структуру, основні принципи комедії та формулює ознаки українського національного фільму комедійного жанру.

В *першому* розділі розглянуто етапи історичного формування жанру комедії, її характерні особливості та загальні принципи; визначається вплив жанру на мистецтво світового кінематографу та порівнюються спільні та відмінні засоби.

В *другому* розділі досліджується поява комедійного жанру в Україні та розвиток національної кінокомедії, основні характеристики українського фільму комедійного жанру, його обов'язкові складові елементи (драматургічна основа, типові персонажі, місце зображуваних подій); досліджується унікальність українського гумору та сатири; виокремлюються сучасні тенденції в галузі українського комедійного кіно.

В *третьому* розділі розкривається застосування принципів української комедії у розробці аудіовізуального твору.

Практичною складовою магістерського проєкту є ігровий короткометражний фільм “Мій милий мім”, де автор демонструє набуті навички роботи з комедійними елементами, а також інформаційне відео-есе короткої форми, в основу створення якого були покладені досліджуванні принципи комедії і внесені основні ознаки українського фільму комедійного жанру. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел і додатків.

Ключові слова: комедія, кінокомедія, сміх, гумор, сатира, комедійний персонаж, українська кінокомедія.

Abstract

Romanshchak V.V. Ukrainian comedy genre film. – Qualification work (master's project) for obtaining a master's degree in specialty 021 "Audiovisual art and production", field of knowledge 02 "Culture and art"), educational and professional program "Directing television". - Kyiv National University of Theater, Cinema and Television named after I. K. Karpenko-Kary. Institute of Screen Arts. Department of Television Directing.

Abstract content. The master's project researched the history and features of the film comedy genre, focusing on its development in the Ukrainian context. The work covers the period from the beginning of the formation of the genre to modern trends, considering the development of the screen language and the comedic character. The author analyzes the dramatic structure, the basic principles of comedy and formulates the features of the Ukrainian national film of the comedy genre.

The first chapter examines the stages of the historical formation of the comedy genre, its characteristic features and general principles; the influence of the genre on the art of world cinema is determined and common and different

means are compared. The emergence of the comedy genre in Ukraine and the development of national film comedy are studied.

The second chapter examines the main characteristics of the Ukrainian film of the comedy genre, its mandatory constituent elements (dramaturgical basis, typical characters, place of depicted events); the uniqueness of Ukrainian humor and satire is explored; modern trends in the field of Ukrainian comedy cinema are highlighted.

The third chapter reveals the application of the principles of Ukrainian comedy in the development of an audiovisual work.

The practical component of the master's project is the feature short film "My cute mime", where the author demonstrates the acquired skills of working with comedic elements, as well as a short informative video-essay, the basis of which was the research of the principles of comedy and the main characteristics of the Ukrainian film of the comedy genre. . The work consists of an introduction, three chapters, a conclusion, a list of used sources and appendices.

Keywords: comedy, film comedy, laughter, humor, satire, comedy character, Ukrainian film comedy.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД РОЗВИТКУ КОМЕДІЙНОГО КІНО	9
1.1. Жанр комедії. Ознаки, основні принципи.....	9
1.2. Перші комедійні фільми та їх вплив на розвиток жанру.....	17
Висновки до розділу 1.....	20
РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ УКРАЇНСЬКОГО ФІЛЬМУ КОМЕДІЙНОГО ЖАНРУ	21
2.1. Драматургічна основа та типові персонажі.....	21
2.2. Унікальність гумору в українських кінокомедіях.....	30
2.3. Сучасні тенденції та новітні досягнення в галузі комедійного кіно....	33
Висновки до розділу 2.....	36
РОЗДІЛ 3. ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМЕДІЇ У АУДІОВІЗУАЛЬНОМУ ТВОРІ (ІГРОВИЙ ФІЛЬМ)	38
3.1 Комедійний короткометражний фільм “Мій милий Мім”.....	38
3.2 Розробка романтичної комедії “Обережно, квіти”.....	42
Висновки до розділу 3.....	46
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49
ДОДАТКИ	52

ВСТУП

Актуальність теми. Жанр комедії завжди привертав увагу читачів і глядачів своєю здатністю не лише розважати, але й транслювати реакції на глибокі соціокультурні та філософські виклики. Визнаний як “веселий” та “легкий”, комедійний жанр має унікальну здатність трансформувати складні соціальні теми у форму, доступну широкому загалу. Опрацювання колективних травм, осмислення за допомогою легкої форми одвічних екзистенційних питань дозволяє розвиватись колективній ідентичності. В різних країнах цей жанр набуває своїх особливостей, віддзеркалюючи унікальний національний характер та культурні особливості.

Україна, з її насиченою історією та багатою культурою, не є винятком щодо відзначення впливу комедійного жанру в кінематографі. Сучасне українське кіно, що проходить через період становлення та розвитку, демонструє готовність до художніх експериментів та відновлення історичної національної пам'яті. Зокрема, має потенціал до комедійної форми висловлення. Відображаючи глибокі соціокультурні зміни та виражаючи сучасні реалії, українська кінокомедія виступає як необхідна та актуальна складова культурного портрету країни.

Вивчення цього жанру безпосередньо сприяє поглибленню розуміння культурного доробку та його впливу на формування національної ідентичності. Українське кіно перебуває в процесі свого відновлення та становлення, і дослідження комедійного жанру в тому числі визначає можливі перспективи його подальшого розвитку. Зростаючий інтерес до українського кіно вимагає більш глибокого розуміння його різноманітності та впливу на глядачів. Розуміння особливостей та потенціалу комедійного жанру сприятиме створенню якісних та конкурентоспроможних продуктів на міжнародному ринку.

В полі даного магістерського проєкту – дослідження та аналіз феномену українського фільму комедійного жанру як важливої складової формування національного кіномистецтва загалом.

Об’єктом дослідження є українські фільми комедійного жанру періоду ХХ - початку ХХІ ст.

Предметом дослідження є жанрові та стильові особливості української кінокомедії, художні форми виявлення національного гумору.

Мета дослідження – комплексний аналіз жанрових особливостей комедії в контексті українського кінематографу, з’ясування їхньої специфіки та тенденцій.

Реалізація означеної мети зумовила ряд **завдань**:

- *висвітлити* ознаки комічного та безпосередньо теоретичні аспекти жанру комедії;
- *дослідити* процеси формування української кінокомедії, як явища, її історичний контекст;
- *вивчити* жанрові інновації української кінокомедії;
- *розглянути* сюжетотвірний, тематичний та психологічний аспекти кінокомедій «Шкурник» (реж. М. Шпиковський), «Вперед, за скарбами гетьмана» (реж. В. Кастеллі), «Пропала грамота» (реж. Б. Івченко), «Наші котики» (реж. В. Тихий), «Мої думки тихі» (реж. А. Лукіч), «Припутні» (реж. А. Непиталюк)
- *означити* художні та композиційні прийоми в аналізованих фільмах та *визначити* емоційно-інтелектуальні гачки національного гумору і сатири;
- *сформувати* колективне визначення “українська кінокомедія” за допомогою сучасних діячів кінематографу.

Відповідно до завдань дослідження були застосовані такі **методи**:

- *аналіз* теоретичної бази та її *синтез* відносно теми роботи, *типологічний* (характеристика жанрових стратегій та моделей персонажів)

та *порівняльний* аналіз (зіставлення різних українських кіно-картин та способів побудови персонажів всередині історії). Метод *аналогії* та *експертна оцінка* сучасних діячів кінематографії.

Наукова новизна полягає у тому, що у дослідженні *вперше* запропоновано перелік характерних особливостей, які виокремлюють українську кінокомедію в рамках жанру і актуалізують національний чинник. Комплексно проаналізовано етапи та тенденції розвитку українського фільму комедійного жанру та розкрито, як комедійний жанр відтінює та формує національні та культурні особливості.

Практичне значення отриманих результатів. Поданий матеріал може бути використаний для розробки навчальних матеріалів для студентів екранних спеціальностей, а також теоретичною основою для режисерів, сценаристів та представників української кіноіндустрії в рамках роботи над творами комедійного жанру. Пропонується осмислення процесів стилістичної та смислової розробки українського фільму комедійного жанру.

Структура проєкту. Магістерський проєкт містить теоретичну та практичну частини. Теоретичне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, поділених на 7 підрозділів, висновків, списку використаних джерел (33 найменування). Загальний обсяг дослідження становить 61 сторінку.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД РОЗВИТКУ КОМЕДІЙНОГО КІНО

1.1. Жанр комедії. Ознаки, основні принципи

За визначенням українського літературознавчого словника *комедія* (дав.-гр. κωμῳδία *kōmōidia*, від κῶμος *kōmos* ‘веселощі, весела процесія’ та ᾠδή *ōidē* ‘спів’) – це драматичний твір, у якому засобами гумору та сатири розвінчуються негативні суспільні та побутові явища, розкривається смішне в навколишній дійсності чи людині. [16, с. 356—357.]

Ознайомлюючись з терміном, можемо дійти висновку, що поняття окреслено доволі вузько, оскільки має прив’язку виключно до літературного контексту. Проте на даному етапі саме літературні дослідження дають змогу в повній мірі окреслити жанр комедії і ті основні принципи, за якими вона існує.

Український літературознавець Ростислав Семків формулює три теорії комічного, завдяки яким у людини виникає сміх – непрямий результат дії комедії. [22, с 33-34] Найстарішою теорією комедії є концепція *вищості*, яка витікає з роздумів Арістотеля у його "Поетиці". Там розглядаються два жанри – трагедія та комедія:

"У цьому і виявляється відмінність між трагедією та комедією: остання відтворює образи людей гірших, ніж наші сучасники, а перша – кращих" [2, с. 41.]

Отже, комічним вважатиметься те, що викликає в нас відчуття вищості, критичної переваги. Таким чином, комічний ефект може базуватися на незнанні чи відсутності чуття міри, характерних для конкретної особи. Автор може навіть усвідомлювати цей недолік навмисно, щоб викликати комічний ефект: "Отже, не до речі вживати цей спосіб – смішно, для всіх видів слова повинна бути міра. Справді, якщо б хтось використовував метафори, діалектизми та інші форми слів не до речі

і навмисно для сміху, то саме цього він досягнув би" [2, с. 78.]. У всіх випадках оцінка комічності явища вимагає певної позиції арбітра, який бачить міру і є кращим знавцем у вищих позиціях порівняно з дилетантами. Аристотель вважає сміх корисним для поліпшення особистісної моралі. За його словами, сміх виникає зі спостереження недосконалості. Ці дві ідеї (вищість того, хто сміється, та корисність сміху як інструменту) були популярні до кінця XVIII століття.

Сліди теорії вищості можна помітити навіть у провідного представника іншого підходу (теорії невідповідності) – французького філософа Анрі-Луї Бергсона. У своєму есе “Сміх” автор зазначає: "Такою має бути роль сміху. Завжди щось образливе для того, кого він переслідує, сміх насправді є засобом суспільного виховання" [3, с. 109.]. Таким чином, теоретик все одно підтверджує вищість того, хто сміється: ідеальне сміється з недосконалості, а жалюгідне завжди буде смішним.

Наступною теорією, яка значною мірою вплинула на сприйняття сміху та комічного, є вже вищезгадана *теорія невідповідності*. В її основі - принцип неочікуваного. А. Бергсон декларує головну умову: коли глядач, читач або слухач зіштовхується з несподіванкою – у нього виникає сміх. При цьому уточнюючи, що не кожна несподіванка може супроводжуватись сміхом, проте всяке смішне неодмінно має містити несподіванку.

Продовжуючи аналізувати природу даної теорії, слід узагальнити її основні ідеї:

- різниця між **механічним** та **живим** (механічне – це стале, непорушне, але живе, що постійно змінюється та розвивається. Коли ми сприймаємо живий об'єкт як механічний або навпаки, виникає комічне відчуття);
- тривалість дії (дія відбувається довше, ніж необхідно; наприклад, якщо хтось робить щось надто довго або надто повільно, це виглядає комічно через перевищення очікувань);

- механічна відповідь (чисто інстинктивна реакція на подію або жарт без емоційної складової може виглядати комічно через конфлікт з натуральністю людського сприйняття);
- відчуття унікальності (комічне має виникнути там, де ми не очікуємо його бачити).

Дана теорія існує, з одного боку, в тій же площині, що і теорія вищості, проте все ж вони мають істотні відмінності. Тепер для виникнення сміху не потрібен об'єкт, нищий статусом, інтелектом або, банально, зростом. Кожен суб'єкт стає повноцінним незалежно від статусу. Увага зосереджена на розриві між механічним та живим, порушуючи очікування і створюючи комічний ефект через несподіванку та натуральність на відміну від висміювання людських недоліків для стимулювання самопокращення.

А. Бергсон декларує одні з найпопулярніших на сьогодні принципів творення комічного та допомагає розібратися в тому, як несподівані реакції та порушення усталених правил життєдіяльності можуть створити глибоке розуміння сміху, як наслідку невідповідності і його впливу на сприйняття людьми навколишнього світу.

Певною мірою похідною від попередніх є третя теорія – *звільнення*. Основним ідеологом її був християнський теолог, філософ і церковний діяч Августин Аврелій. Одна з його ідей полягала в тому, що люди, знаходячись у стані гріха, є звільненими від Бога і потребують Його милості та втручання для спасіння. Августин уявляв себе в ролі грішника, який відчував потребу в "звільненні" від гріха та спасіння своєї душі. У трактаті "Про град Божий" він вказує на те, що радість виникає як результат переходу від сумнівів і невіри до впевненості і віри. Як підсумовує Р. Семків: "Відхід від зневіри результує у радість, а та веде до радісного сміху – ось формула комічного в Августина". [23, с. 37.].

Однією з основних функцій комедії є викликати сміх, або, почасти, просту емоцію радості. Нами визначені глобальні теорії, на яких так чи інакше базується кожен комічний твір. Тепер розуміючи їх, можемо розглянути формування визначень безпосередньо комедійного жанру.

Так чи інакше, спільні його риси можуть бути застосовані до широкого діапазону видів мистецтва, буде це література, театр, кіно, телебаченні, або інші сфери. Гіпербола, гротеск, іронія, сарказм, пародія, парадокс, буфонадність характерів та ситуацій, недолугість зовнішності, фізичні вчинки та діалоги часто стають тут основними інструментами впливу.

Згідно з Сучасною Енциклопедією України за принципом організації дії комедію умовно можна поділити на декілька форм [19]:

- *Комедія ситуацій або ситуативна комедія (ситком)*. Основна ідея полягає в створенні життєвих ситуацій, які призводять до комічних результатів. Така комедія часто використовує стандартні сценарії з повсякденного життя, що стають вихідним матеріалом для гумористичних сюжетів і будується на сюжетній інтризі або несподіваному збігові обставин. Акцент тут на саму подію, її несподіваність чи двозначність. Відома ще з античної доби, активно продовжувала свій розвиток у Середньовіччі і мала широкий спектр використання по всьому світу. До цього жанру зверталися, Вільям Шекспір («Комедія помилок»), Жан-Батист Мольєр («Тартюф»), Микола Гоголь («Ревізор»), Іван Котляревський («Москаль-чарівник»), і Іван Карпенко-Карий («Сто тисяч»).

- *Комедія характерів*. Дана форма базована на висміюванні гіпертрофованих людських вдач, ідей. Гумор виникає з внутрішньої суті персонажів, їхніх особливостей, або відзначається комічною і перебільшеною односторонністю, певною гіперболізованою рисою або захопленням (пороком, недоліком). Зазвичай цей жанр супроводжується

сатиричним підтекстом, що дозволяє насміхатися над різними людськими властивостями.

Водночас, важливо розуміти, що саме характери в комедії є важливою складовою її творення. На відміну, наприклад, від драми. У комедії ми відчуваємо, що можна було б вибрати будь-яке інше становище, щоб уявити ту чи іншу дійову особу: це була б та сама людина, тільки в іншому становищі. Драма не дає такого враження. В ній дійові особи та їх положення злиті воєдино, події становлять нерозривне ціле з ними, тож якщо б у драмі зображалися інші події, а дійові особи носили ті ж імена, ми мали б справу з іншими людьми.

Можна зробити висновок, що характер в комедії, зокрема, персонаж – розсіяна людина, яка має мрію, ціль, бажання, і всебічно до неї йде. При цьому не надто добре існує у реальному середовищі, має тенденцію до ілюзорного сприйняття реальності та завжди намагається вирішити свої проблеми за допомогою методів, які не відповідають об'єктивним законам суспільного розвитку. Така людина має якусь ваду, причому не те, що живе з нею, а намагається її приховати. Аналізуючи такі характери, робимо висновок: якщо персонаж погоджується і живе як живе з проблемою – це характерні ознаки драми. Якщо приховує і намагається стати краще, при цьому не втрачаючи цього недоліку – це комедія.

У трактаті «Поетика» вже згаданий філософ Арістотель зазначає: “Комедія – відтворення гірших людей, але не у всій їхній розбещеності, а в кумедному вигляді, що нікому не завдає страждання, ні для кого не згубне”. [2, с. 75]

- *Комедія діалогів.* Основною особливістю тут є акцент на словесних невідповідностях та інтелектуальному гуморі. Базою для цієї форми слугує розум комедійних характерів. З допомогою відмінностей в уживанні мови, вони намагаються вирішити конфлікти або подолати труднощі непередбачуваними та іноді нелогічними способами.

Ключовою рисою є розвиток діалогів, в яких кожен обмін словами є своєрідним інтелектуальним поєднанням. Вони можуть включати несподівані повороти, гострі жарти, а також інтелектуальні протистояння між героями. Комедія діалогів, таким чином, створюється за допомогою словесної майстерності та здатності персонажів висловлювати свої думки в нестандартний та оригінальний спосіб. Наприклад, щоразу, коли:

- у форму загальноживаної фрази вкладається безглузда думка;
- суб'єкт сприйняття розуміє вираз у власному значенні, тоді як його вжито у переносному;
- природний вираз якоїсь думки перекладено на інший контекст;
- використовується не властива контексту репліка гіпербола для опису дії;
- висловлювання не співпадає з умовою того, про що йде мова, грубе заняття, вульгарна поведінка описується виразами респектабельності – виходить комічна фраза.

Репліки в комедії діалогів мають чітку, прозору форму, є близькими до звичайного мовлення та характеризують дійову особу. Їх розрізняють на дотепи позитивних героїв, коментарі комічних персонажів, вислови негативних дійових осіб, а також лайливі формулювання. Діалоги виражають сутність словесних конфліктів, які доповнюються театральними засобами зовнішнього (жест) та внутрішнього вираження (інтонація) комізму, міміки. Поєднання лагідного гумору та гострої сатири зумовлює виникнення багатьох жанрових творів комедії. [19]

Відзначаючись виразною та точною мовою, ця форма комедії у багатьох випадках стає важливим інструментом для висміювання соціокультурних явищ та виявлення тонких аспектів людської поведінки.

До цього було проаналізовано форми жанру комедії, тепер перейдемо до її характерних різновидів. За основні прийнято вважати чотири

піджанри: сатирична, гумористична, трагікомедія та комедія дель арте.
Почнемо з першої.

В сатиричній комедії гострий, дошкульний гумор використовується як основний інструмент для критики різних аспектів суспільства. Цей жанр не лише надає глядачеві можливість насолоджуватися комічними сценами, але й висловлює соціокультурні та політичні переконання через саркастичний погляд на реальність. Яскравим прикладом подібного роду комедії є український літературний твір Миколи Куліша “Мина Мазайло”, де автор притримується даних принципів навіть у форматі написання, застосовуючи гострі та їдкі репліки діалогів, влучні описи героїв.

Наступний піджанр – *гумористична комедія* – хоч і має схожі принципи, проте відрізняється, ставлячи більш легкий гумор в основу. Часто спрямована більше на розважальний аспект, ніж на глибокий соціальний коментар, вона має в собі активне використання комічних елементів у вигляді карикатур та ексцентричних персонажів, фізичного гумору та непорозумінь для створення комедійних ситуацій. Гумористична комедія прагне викликати перш за все сміх та позитивні емоції, ставлячи гумор у центр своєї структури та створюючи легку та розважальну атмосферу.

Трагікомедія – піджанр, що включає в себе ознаки і трагедії, і комедії одночасно. Відмінність полягає в поєднанні невідвортної природи трагедії і комічних абсурдних рис. Персонажі цього жанру мають контрастні якості, які одночасно роблять їх смішними та змушують собі співчувати. З одного боку, така тенденція може бути небезпечною, оскільки, як було наголошено, для того, аби комічний ефект вдався, глядач не має співпереживати комедійному герою і бути відстороненим від нього. Проте трагікомедія майже завжди пронизана іронією, утримуючись від моралізації та засудження і спрямовуючись на спонукання глядача

здуматися над проблемами через утотожнення з героями та віддати йому свободу вибору.

Італійський театральний рух, що розвивався в XVI–XVII століттях має назву *комедія дель арте* і є наступним піджанром. Його основна особливість полягає в тому, що актори діють за попередньо розробленими сценаріями, але при цьому використовують імпровізацію. Розігрується вона типовими персонажами (які символізують маски, в яких актори виступають. І якщо на початку вона буквально означала шкіряний виріб, то згодом масками почали називати вже самі образи). Кожен з цих героїв, за правилами комедії, має власну характеристику, а саме:

- Арлекіно (слуга, що вирізняється сміливістю, веселим та легковажним характером).
- Пульчінелла (карликовий персонаж з Неаполя, відомий своєю грубістю та дотепністю).
- Коломбіна (співмешканка Арлекіно, часто представлена як молода служниця, розумна та весела).
- Доттор (лікар або вчений, який відзначається своєю самодоволеністю та високомірністю).
- Панталоне (багатий торговець, зазвичай старий і жадібний, використовується для відтворення алегорії грошей).
- Капітан (лихоманючий солдат, що вражає своєю величезною пихатістю, часто слабкий насправді).

Для розвитку жанру подібний піджанр має дуже важливе значення. Стає зрозуміло, що під час публічних показів у суспільстві уже є сформований запит на карикатурних діячів різних верств населення. До того ж, “маски” в своїх образах мають порочні риси характеру, що висміюються широким загалом глядача.

Ознайомлюючись з загальними принципами, можемо спостерігати спільні тенденції для комедії для різних дієвих видів мистецтва. Основою завжди є персонаж, який намагається перемогти непереборні обставини. На його шляху трапляються неочікувані ситуації, долаючи які і виникає комічний ефект. Жанр має кілька форм досягнення сміху і їх вибір залежить тільки від автора. Зосередимось тепер конкретно на жанрі *кінокомедії* та розглянемо її особливості.

1.2. Перші комедійні фільми та їх вплив на розвиток жанру

Звернемось до Сучасної енциклопедії України. За її визначенням кінокомедія (від кіно... і комедія) – жанр кіно, у якому зображено явища, що належать до естетичної категорії комічного. [8] Проводячи дослідження, можемо конкретизувати термін і доповнити його. Отож стверджуємо, що *кінокомедія* – це жанр кінематографу, визначений своєрідним поєднанням гумористичних елементів та драматургії з метою розважити та викликати сміх або усмішку у глядача. Цей жанр відіграє важливу роль у світовій кінематографії, оскільки є одним із найпопулярніших, а відтак ефективним способом перепрацювання і трансляції соціально значимої поведінки.

Датою народження кінематографу прийнято вважати 28 грудня 1895, коли брати Люм'єри провели кіносеанс в паризькому "Гранд кафе". Відтоді його розвиток тільки набирає обертів. Закономірно, що перша комедія не змусила себе довго чекати. Першим зразком кінокомедії прийнято вважати короткометражний фільм "Политий поливальник" (1895) від тих же братів Люм'єр. Ця стрічка представляла собою невеликий анекдот, комічну вуличну сценку. Чоловік у віці поливає з довгої шланги квіткову клумбу, поки позаду нього молодий розбишака перекриває потік води. Герой намагається зрозуміти, чому вона не тече, а коли заглядає всередину, аби перевірити, чи нічого не забилося, Хлопець прибирає ногу зі шланги і вода

під напором вистрілює в обличчя бідного Поливальника, збиваючи капелюха. За такий короткий термін (хронометраж фільму складає всього 39 секунд) автори використовують одразу кілька принципів побудови комічного – комедію ситуації, заявляють героя, який бореться з непереборною обставиною (відсутністю води), і драматургічно завершують історію.

Коміки, як одні з перших артистів кіно, зробили свій внесок у розширення різноманіття образів, сюжетів, трюків і комедійних жанрів. У ранні роки розвитку кінематографу на екранах переважали численні трюки, погоні та бійки. Це було зумовлено відсутністю звуку. Майстри-комедіографи почасти демонстрували вміння в акробатиці, спецефектах та каскадерські трюки, поступово переносячи на екран принципи театру і розвиваючи піджанри комедії ситуацій і характерів, оскільки поки не могли працювати з діалогами.

У ранній комедії часто використовували трюки, які були органічно пов'язані із сюжетом та смішили глядачів. Зазначені артисти німого кіно, такі як Макс Ліндер, Бастер Кітон та Чарлі Чаплін, відкрили закони кінематографічної комедії, де комічний герой діє, керуючись своєю власною логікою життя.

З розвитком кінематографу і появою звукового кіно змінюються сталі принципи, які вже встигли кристалізуватись. З'являється перший звуковий фільм, "Джазовий співак" (1927) режисера Алана Кросленда, який дає поштовх для розвитку комедійного жанру з використанням аудіо ефектів та музики. Тепер публіка вимагала якомога більше звукових картин, тому продюсери вирішують відмовитися від візуальної комедії та зосередитися на комедійних стрічках, насичених дотепними діалогами. З цією метою на екран були перенесені деякі стилі, що вже зарекомендували себе в театрі. Одним із них був тепер фарс, коли серія збігів і непорозумінь призводить до хаосу у звичних ситуаціях.

Оскільки у Франції кінематограф став важливою складовою соціокультурного життя, французькі кінознавці активно розмірковували про природу кіно і комедії в тому числі. Вони перейшли на ліричне самовираження та визначили кіно як засіб суб'єктивного бачення. Вони стали першими теоретиками, які розглядали кіно як засіб самоспостереження, дозволяючи виявити, що основним матеріалом психічного життя є тривалість і безперервна мінливість станів. Таким чином вони прямо продовжили тезу, яка лунає у визначенні комедії “драматичний твір, у якому засобами гумору та сатири розвінчуються негативні суспільні та побутові явища”.

На різних етапах історичного розвитку кінокомедії з'являються такі знані митці як французький комік і актор Луї де Фюнес, американський комік та імпровізатор Робін Вільямс, канадський актор і комік Джим Керрі. З часом комедії стають різноманітніші, розвиток технічного прогресу зумовлює опрацювання нових виражальних засобів для демонстрації комічного. Тематика фільмів адаптується до суспільних змін. Гумор тепер не тільки у діалогових репліках, або незручних ситуаціях, в яких опиняються архетипні персонажі. Тепер комічність досягається та вибудовується в тому числі через рух камери та художні прийоми. Британський режисер, сценарист і продюсер Едгар Райт у своєму фільмі, комедії жахів “Зомбі на ім'я Шон” (2004) вдало демонструє можливості кінематографу у комедійному жанрі. Режисер вправно використовує іронію через розташування зомбі-апокаліпсису в невеликому англійському містечку. Конфлікт між буденними аспектами життя та жахів створює комічні ситуації. Також Райт вправно працює з камерою, додаючи енергії та ритму за рахунок динамічних рухів. Це створює відчуття невпинного темпоритму, гіперболізуючи та підсилюючи таким чином комедійні моменти.

Висновки до розділу 1. Узагальнюючи даний розділ, доходимо висновку, що комедія має велику історію формування і достатньо обширний набір інструментів. Головним принципом її створення є ефект несподіванки, а основним інструментом впливу – комедійний характер, який змагається з непереборними обставинами. Принципи роботи однакові для майже всіх видів мистецтва з незначними поправками на форму вираження. В тому числі і для кінематографу, головним завданням якого є опрацювання та переосмислення суспільних проблем і трансляція соціально значущої поведінки.

Якщо на початку виникнення ігровий кінематограф в жанрі зводився до комедії ситуацій, трюків, циркових номерів, акробатичних елементів, то з появою звукового кіно відбуваються зміни у структурі та підходах. Розвиток аудіоефектів та музики, а також перехід до комедійних стрічок з дотепними діалогами визначають нові тренди у кіномистецтві.

Кінокомедія має значний вплив на глядача за рахунок своєї легкої, на перший погляд, форми. Дані принципи, особливості та характеристики жанру мають важливе значення для формування подальшого контексту української кінокомедії.

РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ УКРАЇНСЬКОГО ФІЛЬМУ КОМЕДІЙНОГО ЖАНРУ

2.1. Драматургічна основа та типові персонажі

Український фільм комедійного жанру має свої унікальні особливості та характеристики, які відображають творчий підхід українських кінематографістів до створення комедійних стрічок. Драматургічна основа часто ґрунтується на повсякденних життєвих ситуаціях, культурних та історичних контекстах, які відображають специфіку української реальності через призму гумору. Сюжети прості та доступні для глядача, але водночас мають підтекст і соціальні послання, що роблять їх більш значущими.

Нами визначено, що головними елементами комедії є ситуація та характер. Аби якомога краще дослідити об'єкт магістерського проекту, слід звернутись до яскравих представників української кінокомедії та проаналізувати їх сюжетотворчі елементи.

«Шкурник», 1929. Режисер: Микола Шпиковський.

1917-1920 рр., період Української революції. На вулицях Києва точиться запекла боротьба між різними ідеологічними угрупованнями – червоними, білими та анархістами. Головний герой – Аполлон Шмигуєв, якого сучасники вважають «наївним», не має проблеми з зображеною ситуацією, він хоче лише отримати з неї прибуток. Для цього він підтримає або Червону армію, або Білу армію, або анархістів. У чоловіка одна мета: заробити гроші. І фортуна йому в цьому допомагає. Зовнішні чинники підштовхують персонажа до дії, в той час як сам він - недієвий. Якби не сталось стимулу ззовні, Аполлон продовжував би своє тихе життя в затишному будиночку.

Це рідкісний зразок комедійного жанру раннього українського кіно. Картина вважається авантюрно-пригодницьким роуд-муві: головний герой мандрує країною на випадково обраному верблюді. Основою оповідання

стала повість «Цибал», написана видатним українським письменником Вадимом Охріменком у 1920-х роках.

У «Шкурнику» автори висміюють не тільки білих, а й рудих, для яких стрічку одразу заборонили.

Режисер «Шкурника» Микола Шпиковський також пов'язаний зі створенням картини «Хліб» (яка була заборонена радянською владою), цю картину можна порівняти з довженковою «Землею». А першим у новозбудованому кінотеатрі «Жовтень» у 1931 році став фільм Шпиковського «Гегемон».

«Пропала грамота», 1972. Режисер: Борис Івченко.

Двоє козаків вирушають у карколомну подорож до Петербурга. Там вони повинні зустрітися безпосередньо з Королевою і передати їй документ, що підтверджує їхнє походження. На шляху козаків чекає безліч експериментів, а також веселощів, інтриг, а часом і надприродних явищ.

Письменник-шістдесятник Іван Драч видозмінює повість Миколи Гоголя, додаючи численні деталі фольклорного походження. Це сприяє чи не першому офіційному переосмисленню у фільмі української історії та козацької теми в радянському кіно, хоча й подано як комедійне, пригодницьке. Головну роль виконує Іван Миколайчук, який найбільше відомий своїми роботами, серед яких «Тіні забутих предків», «Білий птах з чорною міткою» та «Вавилон ХХ». Однак у цьому фільмі він не лише брав участь у зніманнях в якості актора – він також подавав художні рішення та рекомендував музику.

У своєму втіленні персонажа козака Василя, Миколайчук відобразив класичний образ "вільного українця": сміливого, відданого, гострого на язик і завжди готового до використання гострої шаблі, любителя жартувати та нахабного, при цьому вірного християнина, який не соромиться спілкуватись навіть із самим дияволом. Головне в його

персонажі - це вроджена любов до волі та незалежності, яка визначає його як завзятого пошукача пригод.

«Вперед, за скарбами гетьмана!», 1993. Режисер: Вадим Кастеллі.

Іван — нащадок гетьмана Павла Полуботка, який у перші лихоліття незалежної України змушений продавати мед. Згодом він дізнається про власне козацьке походження. Йому доручено дуже важливу місію: поїхати до Англії, щоб отримати золотий скарб своїх предків, який, як кажуть, був покладений в англійський банк у 1723 році.

Одним із перших фільмів українського виробництва став спільний проект українських та американських продюсерів. *«Вперед, за скарбами гетьмана!»* поєднує в собі елементи комедії, містики, шпигунства та фентезі. Картина композиційно проста й невимушена, на запитання про гостроту конститування нової української ідентичності після 1991 року відповідає легко. Герой тут так само живе мирним життям у невеликому помешканні і змушений перейти до дії після появи в його житті зовнішнього незалежного чинника - інформації про спадок.

«Вперед, за скарбами гетьмана!» встигли охрестити жанровим фільмом, що експлуатує кон'юнктурну тему козацтва (підхід, що досі не втрачає актуальність в українському кінематографі).

«Мої думки тихі», 2019. Режисер: Антоніо Лукіч.

Боязкий та інфантильний головний герой, Вадим, вирушає з Києва на Закарпаття з метою записати голоси українських звірів і птахів, зокрема рідкісного "рахівського крижня або крижня метушливого". У разі задоволення замовника, йому відкриється можливість працювати в Канаді за високу винагороду. Проте в Ужгороді виявляється, що його мама, замість діда, вирішила взяти на себе обов'язок везти сина визначеним маршрутом. Вона має негативне ставлення до роботи за кордоном і ініціює серйозні розмови щодо сенсу життя та значення сімейних цінностей

Головний герой Вадим - неординарна постать як з точки зору зовнішності, так і через свою "негероїчну" апатичну поведінку та байдужість. У контексті, де сюжет розгортається навколо подорожі як активної дії, режисер створює драматичні перипетії, навколо яких, за рахунок контрасту характеру і ситуації, легко створюються комедійні елементи. Вадим мусить то обійматись з старшою жінкою, аби записати спів рідкісного папуги (що по суті є чистим ситкомом), то розмірковувати в компанії мами в авто про доцільність його роботи (де має місце бути вже комедія діалогів).

Дослідження і аналіз наведених фільмів спонукає до виявлення спільних особливостей. Здебільшого у кінокомедіях йдеться про цілісне поєднання яскравих комічних становищ і рельєфних характерів. Більшу вагу має ситуативний комізм, покладені несподівані, непередбачені, мало пов'язані між собою події. Сюжетний ланцюжок вирізняється динамічною дією, що ґрунтується на випадковостях і не зумовлена чітко визначеними закономірностями.

Водночас важливою характеристикою є те, що велике значення приділяється характеру головних героїв, його внутрішнім закономірностям та емоційній сфері, а не лише сюжету як послідовності зовнішніх подій.

Спостерігається зростання зацікавленості у сімейних проблемах, оскільки через сім'ю завжди відображаються соціально-моральні зміни у суспільстві. Модель сім'ї певної епохи, як правило, відтінює багато рис самої епохи, тому доволі часто зустрічається у сюжетах українських кінокомедій.

Можемо зробити висновок, що драматургічна основа українського комедійного кіно має глибину у культурних особливостях та контекстах часу, коли кіно було створене. Вона нерідко відтворює типові ситуації з життя, що характеризують українське суспільство. Ці сценарії можуть

відображати повсякденні випадки, смішні недоліки та переживання персонажів у вигляді гумористичних епізодів.

Зосереджуючи увагу тепер на розкритті характерів української кінокомедії, звернемось до праці “Кіномистецтво” Лариси Брюховецької. Авторка наводить приклад дослідження французькою групою кінематографістів “нової хвилі”. Для аналізу героїв з позицій соціологічних обрали 18 фільмів. В результаті було зроблено такі висновки:

1) дія всіх фільмів відбувається в сучасному житті, не було жодного елементу чи бодай алюзії до минулого, немає і генеалогії героїв — вони цілком у сучасності;

2) в переважній більшості дія відбувається в одному місці, у Франції — режисери зігнорували можливість, яку дає зміна місця дії. У тих фільмах бракує елементів екзотики, пригоди. Їх можна окреслити як фільми, які роблять на сусідній вулиці;

3) банальність, повсякденність інтриг, взятих загалом з приватного життя. Дія розвивається в короткому часі, протягом дня чи навіть кількох годин. Тлом для героїв є локальне середовище, як правило, міське. Такі стереотипні ситуації творять і характери героїв. Сам вибір ситуацій визначив характер героя гучної «нової хвилі»;

4) героями були переважно молоді люди, тобто нова хвиля представила молоду французьку генерацію. Героями другого плану нерідко були іноземці, які погано знали французьку, що ускладнювало спілкування. Зросла роль жестів, універсальних у своєму значенні. Іноземці підкреслювали роль паузи, мовчання, досить характерних для епохи.

Герой «нової хвилі» позбавлений волі та інтелекту, є людиною посередньою, не проявляє видатних рис, життя його буденне і мотиви його дій диктуються чимось хвилинним, імпульсивним. Мало є постатей симпатичних, переважна більшість викликає суперечливі оцінки. Більше

того, головний герой часто змальований як постать антипатична. Деякі герої будили в глядача співчуття, але не будили подиву. Вони не є альтруїстами, не вірять у значення співпраці між людьми, понад усе хочуть зберегти свою незалежність. Стосунки з людьми спираються на обмін чимось приємним. Герої — переважно багаті, тяжіють до розкоші, яка не доступна більшості населення Франції. Бажання грошей постає у фільмах як риса позитивна і слухна, вони не зацікавлені в роботі.[7, с. 46.]

Беручи подібну класифікацію за орієнтир, можемо сформуванати ознаки, які є спільними для українського фільму комедійного жанру. Виходячи з аналізу кінокомедій “Шкурник” (реж. Микола Шпиковський), “Вперед, за скарбами гетьмана!” (реж. Вадим Кастеллі), “Пропала грамота” (реж. Борис Івченко), “Припутні” (реж. Аркадій Непиталюк), «Мої думки тихі» (Реж. Антоніо Лукіч), “Наші котики” (реж. Володимир Тихий) основними архетипами є:

- *Самозванець-аматор*: персонаж, який видає себе за експерта або фахівця в певній галузі, хоча йому може бракувати відповідних знань або навичок. Його неправильні дії часто викликають комічні ситуації.

- *Незграбний паціфіст*: Персонаж, який уникає конфліктів та намагається вирішити ситуації мирним шляхом, але його незграбність призводить до комедійних непорозумінь.

- *Герой*: Це може бути харизматична або енергійна людина, яка входить у різні ситуації, готова спробувати щось нове та нестандартне. Такий персонаж часто є причиною утворення комедійних ситуацій, з яких потім мають викручуватись другорядні герої.

- *Сім'янин*: Персонаж, який висміює типові сімейні сценарії, взаємодіючи з членами родини або намагається вирішити сімейні проблеми.

- *Смільвець*: Герой, який не боїться виконувати абсурдні чи нерозумні дії, і його відсутність страху може призводити до комічних ситуацій.

Така класифікація може існувати не в чистому вигляді. Один персонаж може в різні моменти історії втілювати різні характери. Проте основа їх поведінки буде залишатись незмінною.

В переважній більшості дія української кінокомедії відбувається під час подорожі. Автори активно використовують можливість зміни місця подій, проте не перевантажуючи глядача. Місце дії - село, або біля-сільська місцевість.

Серед ключових факторів, що вплинули на формування жанрово-тематичного спектру українського кіно під час існування тоталітарної держави, слід відзначити руйнівний пафос розкриття суті тоталітаризму та тенденцію відкидати вигадану міфологічну систему, спрямовуючись на створення актуальної формули міфотворення. Це відбувалося паралельно з інтенсивними пошуками нової кіномоделі. Така настанова є зрозумілою, оскільки кінематограф є найбільш "міфотворчою" галуззю художньої культури. Кіномитці акцентують увагу на розкритті неідеальних образів з позитивними радянськими героями, демонструючи вади соцреалістичного підходу та спрямовуючись на деміфологізацію провладних наративів. Такі амбітні дії змушують автора шукати творчі способи творчого вираження, тож це виливається в експерименти з поєднанням жанру.

Все рідше з розвитком кінематографу стає можливим побачити в українському просторі чистої комедії. Натомість акцент закономірно робиться на трагікомічних елементах, поєднанні комедійних історій з житейським брутальним реалізмом.

Доречним прикладом стають останні хвилини фільму "Вперед, за скарбами гетьмана!". На екрані з'являються управлінці держави, в якій

живе Іван. Вони активно доносять пропагандистські гасла різних епох, нападаючи на простого чоловіка. Вкінці Іван тікає з золотом в сторону церкви. Там же його зустрічають люди, народ, який допомагає сховати набуте за фільм багатство. Можна зробити висновок, що те "золото", за яким ведуть полювання можновладці, береже народ. А отже і те золото треба шукати серед народу і в прямому, і в переносному значенні.

В рамках роботи над магістерським проектом нам також вдалось поспілкуватись з сучасними українськими кіно-діячами, які створюють авторське і масове кіно і дотичні до жанру кінокомедії. Ми поставили перед собою завдання дізнатись суб'єктивний досвід розробки фільмів від майстрів, які формували або формують комедійний кіно-ринок України.

Сценарист та режисер комедій “Припутні”, “Кров’янка” “ГКЧП”, “Уроки толерантності” Аркадій Непиталюк на питання про особистий вибір комедійної драматургічної основи та характерів персонажів відповідає так:

Аркадій: “Дійсно, якщо хоча б щось, хоча б якийсь елемент поведінки або якась фабула, загальна, вона хоча б частково комедійною, вже або потенційно комедійною в якихось проявах, то вона зразу мене чіпляє. Якщо воно розвивається в моїй уяві хоча б до декількох епізодів, то мене зразу це зацікавлює, як потенційний майбутній фільм. Тобто буває таке, що я бачу щось смішне для мене, комедійне, але воно не збуджує мою уяву і не розростається на більшу історію.

В самому житті я знаходжу ці історії. Також я дуже люблю, це особистий підхід, люблю сучасну українську драматургію і там підшую текст, п'єси, котрі є водночас і драматичними, і комічними. І шалено люблю опрацьовувати потім для кіно українську сучасну драматургію. Там вже є певні характери, певні персонажі. Мені є вже фундамент для того, щоб далі я розростався до фільму.”

На подібне питання також отримуємо відповідь від українського продюсера, сценариста, режисера комедії “Наші котики” Володимира Тихого:

Володимир: “Я пам'ятаю постійно велись дискусії в інституті, що нам треба навпаки робити бойовики, не поетично, не лірично. Але оця ліричність насправді додає об'єму комедії, як на мене. Вона дозволяє зробити ці фільми, як правило, доступні не тільки українському глядачеві, а взагалі за кордоном.

Взагалі я вважаю, що комедія - це історія, яка базується на яскравих, сильних характерах. Один характер може зробити всю ситуацію. Наприклад, серіал "офіс" британський, американський, польський... Всі вони різні, але по суті, вся історія, головне зерно - це самодур-ідіот. Симпатичний, харизматичний, як не дивно, при тому в цьому дотепний персонаж, який є керівником цього офісу. Комедію, як правило, тягне якийсь конкретний один персонаж, який задає стиль, задає розуміння і оптику того, що відбувається тут і чому ми сміємося. Тобто він, якщо вже вертатися до ситуації з українською комедією... Головний персонаж робить цю комедію національно приналежною.”

Таким чином вдається підтвердити проміжкові висновки дослідження від діючих практиків кінематографу. Сучасні тенденції схиляють митців до того аби створювати продукти не чистого комедійного жанру, а трагікомедійні. Глядач підсвідомо прагне не тільки сміятись а і співпереживати героям на екрані.

Володимир: "Звісно, традиційно комедія живе за рахунок контексту і того бекграунду, який існує в оточенні, на який ми працюємо, з якими комунікуємо, з тим чи іншим глядачем. І по суті, проблема України істотна, це те, що у нас свій культурний контекст тільки почали більш менш робити. До останнього його ми були в культурній експансії і вся індустрія працювала на російську, російськомовну аудиторію. Архетипічні та

традиційні персонажі комедійні - здебільшого якісь селюки. Сюжети, які пов'язані з ними, це не комедійні сюжети. Це водевільні історії. Про батька, дочку, жениха, часів Гоголя. Воно працює, але мені здається, це вже вже зараз мародерство.

По суті, зараз український стендап робить дуже велику справу, прекрасно розробляючи нових героїв, нових персонажів. Це - міська молода людина, як правило, дівчина, хлопець, її оточення.

Нам потрібно зараз нових героїв, нам потрібно зараз за рахунок комедії відпрацювати багато травматичних питань, які існують у суспільстві. Їх можна вирішити найшвидше і найефективніше за рахунок переведення в площину іронічно комедійного ставлення. По-перше прийняти це, а потім вирішити, як з цим далі жити.”

Підсумовуючи, варто ще раз підкреслити актуальність питання пошуку характерних ознак української кінокомедії, оскільки правильна творча форма може бути дієвим інструментом для опрацювання нелегких суспільних запитів.

2.2. Унікальність гумору в українських кінокомедіях

Гумор є не просто засобом, за допомогою якого людина піднімає собі настрій, це невід'ємна частина людського життя. Це необхідна умова в житті суспільства, незамінна частина спілкування, а також суттєвий елемент творчості і освітнього процесу. Гумор в будь-якому суспільстві є засобом передачі не тільки позитивних думок і почуттів, але також і негативних емоцій, які не прийнято відкрито виражати в суспільстві. «У соціальній взаємодії спільне розуміння гумору допомагає встановлювати і підтримувати соціальні відносини».

Незважаючи на те, що гумор присутній в житті абсолютно кожної людини, він не завжди може бути зрозумілий людям різних культур, так як він володіє національними характеристиками. У тому, як і над чим

жартують в різних куточках земної кулі, проявляються загальні закони гумористичної картини світу, але це загальне реалізується в конкретних формах, які визначаються особливостями національного характеру, культурних традицій, соціального устрою. [12]

Гумор, пояснюючи сутність того, що відбувається, головним своїм завданням вбачає його вдосконалення і очищення від недоліків, допомагає повністю реалізуватися всьому, що має суспільну цінність. Він являє собою доброзичливий сміх, хоча інколи містить і елемент образи. У порівнянні з сатирою, гумор націлений не так на знищення того, що відбувається, як на його покращення. Він передбачає «можливість помітити невідповідність в житті і вміння її оцінити, здатність помітити і оцінити комічне. Іншими словами, гумор можна трактувати як особливого роду світовідчуття» [19, с. 40-44.]. На думку В.О. Самохіної, гумор, «особливий вид комічного, що поєднує в собі і глузування, і співчуття (тобто нарівні зі створенням комічного відчувається внутрішній зв'язок суб'єкта і об'єкта сміху)». Гумористичний погляд на речі в повсякденному житті дозволяє впоратися з багатьма труднощами, інакше людина впадає в песимізм і нескінченну нудьгу. З такими людьми вкрай важко співіснувати в суспільстві. Саме почуття гумору робить нас людьми. Наприклад, людина сміється над певною позою свого домашнього улюбленця, але робить вона це тому, що вона нагадує якесь зображення, властиве їй самій або комусь із знайомих. Або, наприклад, виходить нова колекція одягу, і деякі моделі так чи інакше викликають сміх у глядачів. Вони сміються не над дорогою тканиною або майстерним пошиттям, а формою, яку їй надали люди, тобто людською примхою, втіленою в ній [26, с. 519].

Українські кінокомедії унікальні у своєму гуморі через специфіку національної культури та використання характерних для українців витівок і смішинок. Багато мають в собі традиційні образи, такі як козаки, селяни

або чиновники, і грають на типових для них сценаріях. Часто мають специфічний гумор на діалоговому рівні, який ґрунтується на іронії, самоіронії та гострому глуздуванні. Вони можуть відтворювати життя звичайних людей з гострими гумористичними настроєм, що відображає реальні проблеми і переживання українського суспільства.

Однією з унікальних особливостей українських комедій може бути також використання національних традицій, народних обрядів та фольклору в комічних ситуаціях. Це дозволяє створювати гумор, який відображає культурні особливості та стереотипи.

Унікальність гумору в українських кінокомедіях полягає в їхній здатності поєднувати національні особливості, культурні відмінності з використанням традиційних образів та сучасних сюжетів.

Звісно, українські комедії також можуть використовувати різноманітні місцеві акценти, діалекти, що створює специфічну атмосферу й автентичність у гуморі. Окрім того, часто зустрічаються комедійні сценарії, де герої стикаються з незвичайними або комічними ситуаціями, що виходять за рамки звичайного і спонукають до несподіваного розвитку подій.

Українські кінокомедії часто використовують гумор як засіб висміювання певних соціальних, політичних чи культурних проблем, що є актуальними для українського суспільства. Це дозволяє не лише розважати глядача, а й стати платформою для висловлення критики та рефлексії над реальністю.

Отже, українські кінокомедії також несуть унікальний гумор через інтерес до абсурду та несподіваних поворотів подій. Вони можуть

використовувати гострий сарказм, але в той же час зберігати теплоту та легкість національного контексту.

Унікальність гумору в українських кінокомедіях також проявляється у їхньому вмінні поєднувати різні гумористичні техніки. Вони можуть використовувати словесний гумор, ігрові ситуації, анекдоти, а також вдаються до використання візуальних жартів, комічних сценаріїв та впевнено працюють з комедійними відтінками різних персонажів.

Крім того, українські кінокомедії вміло використовують контрасти, несподівані повороти подій та нестандартні ситуації, які роблять фільми актуальними і непередбачуваними.

Українські кінокомедії, завдяки своїй внутрішній різноманітності, теплоті гумору та здатності відтворювати національні особливості, продовжують викликати інтерес та захоплення у глядачів, а їхня унікальність дозволяє стати не лише розважальними фільмами, а й важливими частинами культурної спадщини України. Ці фільми можуть також бути способом підтримки позитивного відношення до певних аспектів культури та традицій, надаючи їм гумористичного обрамлення, що зрозуміле та цікаве для широкої аудиторії.

2.3 Сучасні тенденції та новітні досягнення в галузі комедійного кіно.

Останні роки до повномасштабного вторгнення 2022 року призначили великі трансформації для українського комедійного кіно, висвітлюючи нові перспективи та відображаючи свіжі тенденції. Один із ключових аспектів цих змін - це зростання авторських проєктів. Режисери та сценаристи отримали більше творчої вільності, що дозволяло їм створювати більш різноманітні та глибокі історії. Це знаходить віддзеркалення у більш багатогранному гуморі та змістовності фільмів.

Спостерігається також експериментування з жанрами. Комедійне кіно виходить за межі стандартних комедій, поєднуючи гумор із драмою, фентезі, науковою фантастикою чи кримінальним сюжетом. Це створює нові, захоплюючі формати для глядачів і дозволяє розкривати тонкі емоційні переплетіння.

Великий виклик для українського комедійного жанру - обмежене фінансування, що ускладнює виробництво високоякісних фільмів та розвиток кіноіндустрії загалом. Стандарти якості іноді можуть бути нижчими, ніж у світових стандартах, що може впливати на привабливість українських комедій для глядачів.

Однак у цьому контексті є значний потенціал у перспективах. Експорт фільмів може допомогти підняти їхню популярність за межами країни, відкриваючи нові можливості для українського кіно.

Зростання інтернет-платформ для стрімінгу відкриває нові можливості для просування українських фільмів на глобальному ринку. Це дозволяє аудиторії з усього світу отримати доступ до високоякісного контенту, сприяючи просуванню української культури й ідентичності.

Для подальшого успішного розвитку українського комедійного жанру важливо продовжувати інвестування у талановитість молодих кінематографістів та сприяти їхній творчості для створення нових цікавих історій. Підтримка кіноіндустрії з боку уряду, забезпечення достатніх ресурсів та стимулів для створення кінокомедій, що привертають та задовольняють глядачів, також визначає успішний шлях.

Український комедійний жанр, незважаючи на свої проблеми, зберігає неповторний колорит та особливу спритність у відображенні життєвих ситуацій та гумору, який близький українському глядачеві. Процес постійного вдосконалення і росту кіноіндустрії показує, що українське кіно має потенціал стати важливою складовою світової кінематографії.

Спадщина української культури та традицій активно відтворюється у фільмах, надаючи їм особливої автентичності та унікальності. Інтеграція цих аспектів створює унікальну ідентичність українського комедійного кіно, що може знайти своє визнання на міжнародній арені. Збільшення доступності через онлайн-платформи та розвиток нових технологій створює потенціал для залучення більшої аудиторії, в тому числі і міжнародної. Це дає можливість українському комедійному кіно зайняти своє місце на світовій арені та привернути увагу до своєї культурної спадщини та унікальності.

Українське комедійне кіно, перебуваючи на хвилі розвитку, також стикається з важливим завданням залучення широкої аудиторії в саме його сприйняття. Соціокультурні та мовні особливості інколи можуть стати перешкодою для міжнародної аудиторії у повній ідентифікації з гумористичним контентом.

З цієї точки зору, українському кіно важливо розвивати та вдосконалювати свій гумор, який би був зрозумілий та привабливий як внутрішній, так і зовнішній аудиторії. Процес адаптації та пошуку універсальних механізмів гумору може стати ключовим для відкриття нових можливостей у просуванні української комедії на світовому рівні. Такий підхід дозволить українському комедійному кіно пройти кордони мови та культурних відмінностей, створюючи місткий та привабливий контент для аудиторії різних країн та національностей.

Такий процес адаптації не лише сприятиме збільшенню аудиторії для українського комедійного кіно, а й збагатить сам жанр новими креативними підходами та свіжими ідеями. Відкриття для світової спільноти своєрідного гумору та особливостей української культури стане кроком до підвищення уваги до нашої кіноіндустрії.

Важливо підтримувати й стимулювати талановитість українських режисерів, сценаристів та акторів для пошуку нових шляхів розвитку жанру.

Інноваційність та впровадження сучасних технологій у створення фільмів можуть стати ключем до привернення уваги широкого загалу й демонстрації нових можливостей української кіноіндустрії на світовій арені.

Залучення міжнародних експертів та партнерів в кіноіндустрії може стати джерелом цінних знань та інновацій для українського комедійного жанру. Обмін досвідом із провідними країнами в цій сфері може сприяти впровадженню найкращих практик у створення фільмів, підвищенню рівня професіоналізму та якості українських кінопроектів.

Висновки до розділу 2.

Українська кінокомедія одночасно існує в площині комедії ситуацій і комедії характерів. В переважній більшості місце чистого жанру займає трагікомедія, а дія відбувається під час подорожі. Автори активно використовують можливість зміни місця подій, проте не перевантажуючи глядача. Місце дії - село, або біля-сільська місцевість.

Беручи подібну класифікацію за орієнтир, можемо сформуванати ознаки, які є спільними для українського фільму комедійного жанру. Виходячи з аналізу кінокомедій основними архетипами є:

- *Самозванець-аматор*: персонаж, який видає себе за експерта або фахівця в певній галузі, хоча йому може бракувати відповідних знань або навичок. Його неправильні дії часто викликають комічні ситуації.

- *Незграбний паціфіст*: Персонаж, який уникає конфліктів та намагається вирішити ситуації мирним шляхом, але його незграбність призводить до комедійних непорозумінь.

- *Герой*: Це може бути харизматична або енергійна людина, яка входить у різні ситуації, готова спробувати щось нове та нестандартне. Такий персонаж часто є причиною утворення

комедійних ситуацій, з яких потім мають викручуватись другорядні герої.

- *Сім'янин*: Персонаж, який висміює типові сімейні сценарії, взаємодіючи з членами родини або намагається вирішити сімейні проблеми.

- *Сміливець*: Герой, який не боїться виконувати абсурдні чи нерозумні дії, і його відсутність страху може призводити до комічних ситуацій.

Гумор, пояснюючи сутність того, що відбувається, головним своїм завданням вбачає його вдосконалення і очищення від недоліків, допомагає повністю реалізуватися всьому, що має суспільну цінність. Українські кінокомедії, завдяки своїй внутрішній різноманітності, теплоті гумору та здатності відтворювати національні особливості, продовжують викликати інтерес та захоплення у глядачів, а їхня унікальність дозволяє стати не лише розважальними фільмами, а й важливими частинами культурної спадщини України. Ці фільми - спосіб підтримки позитивного відношення до певних аспектів культури та традицій.

РОЗДІЛ 3. ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМЕДІЇ У АУДІОВІЗУАЛЬНОМУ ТВОРІ

3.1 Комедійний короткометражний фільм “Мій милий Мім”

Під час роботи над магістерським проектом виникла необхідність практичної реалізації отриманих результатів на екрані. Для розробки була залучена команда кіномитців і результатом спільної роботи став сценарій короткометражного ігрового фільму “Мій милий Мім”. Під час створення увага була зосереджена перш за все на пропрацюванні характеру головного героя та на комедійних елементах, які підтверджують виокремлені в дослідженні принципи. Виконавцем головної ролі виступав автор дослідження, що дало змогу ширше відкрити і зрозуміти суть кінокомедії, сюжетних гачків для сміху і прийомів для впливу на глядача.

Головним героєм було обрано Міма, оскільки наміру прив’язуватись до географічного положення або особливого типажу не було. До того ж, в певній мірі наслідування комедії дель арте з масками та елементами імпровізації під час зйомок дозволили розширити акторський діапазон для досягнення поставлених завдань.

У напівтемній кімнаті, злегка залитій теплим світлом, чути чийсь швидкі кроки. Постать - високий худий хлопець з легкою сутулістю - ходить з одного боку гримерки в інший, періодично беручи щось до рук і перекладаючи з місця на місце. На столі одна на одній лежать білі рукавички. Рука хлопця бере їх, струшує. Підходить до цоколя, який висить на дроті, вкручує в нього лампочку з теплим світлом. Вона не загорається. Він легенько стукає по ній пальчиком, вона починає горіти. Закинувши ногу на стільчик, швидким натренованим рухом зав'язує білі шнурки на чорно-білому кеді (або на туфлі). Швидко застібає гудзики на сорочці, камера мандрує від одної петлі до іншої, слідуючи за руками.

Хлопець перебирає на вішаку кілька абсолютно однакових фраків один за одним. Витягує один. Хлопець розвертається до дзеркала обличчям. Воно повністю біле - в гримі. Злегка виділяються підведені очі і тонкі чорні брови, направлені будиночком вгору. Це робить його обличчя трошки наївним та милим.

Перед нами - МІМ (21), постійний житель театрального простору.

Архетип героя навмисно був побудований таким чином, аби він не виділявся. Темна комірка, в якій він існує, закритий простір театру, що не дозволяє вийти. Одноманітні рухи і відсутність реплік демонструє відірваність від світу і “аморфність” персонажа, про яку говорили в рамках дослідження магістерського проєкту.

При розробці акцентували увагу на повторюваних діях для досягнення комедійних ситуацій. В той же час, даним прийомом вдалось підкреслити плин часу і зміну навколишнього середовища без додаткових затрат по хронометражу. До прикладу:

4. ІНТ. СЦЕНА - ДЕНЬ

ОПОВІДАЧ (ЗКД)

У міма була чітка ціль на день - розважитись. Наприклад, з дверима. Він любив заходити в двері. І виходити.

Мім підходить з валізкою до дверей, смикає ручку, відкриває двері, проходить крізь них в іншу частину зали, зачиняє за собою.

5. ІНТ. СЦЕНА - ДЕНЬ - НАСТУПНОЇ МИТИ

ОПОВІДАЧ (ЗКД)

Бувало, пробігав.

Мім пробігає крізь двері.

6. ІНТ. СЦЕНА - ДЕНЬ - НАСТУПНОЇ МИТІ

ОПОВІДАЧ (ЗКД)

Бувало, прострибував.

Мім прострибує крізь двері.

7. ІНТ. СЦЕНА - ДЕНЬ - НАСТУПНОЇ МИТІ

ОПОВІДАЧ (ЗКД)

Бувало, проходив задом.

Мім проходить задом крізь двері, але посеред дверної рами перечіпається і падає.

ОПОВІДАЧ (ЗКД)

Але часто перечіпався і падав. Тому що задом не міг дивитись під ноги.

Встає, поправляється. Йде далі в піднесеному настрої.

Пізніше за сюжетом двері стануть структурним елементом поворотної події, після якої Мім починає змінювати свою поведінку.

19. ІНТ. СЦЕНА - ДЕНЬ

ОПОВІДАЧ

Все життя мім і не відчував, як це, коли радість приносять йому.

Мім з Глядачкою бігають по сцені, гарно проводять час.

Мім тягне за руку Глядачку крізь двері, які стоять на сцені і через які він щодня проходить.

Але Глядачка зупиняє його.

Мім не розуміє, в чому причина.

Глядачка проникливо дивиться йому в очі, дістає хустинку, дзеркальце і починає обережно витирати свій грим.

Мім лякається, панікує, починає зупиняти її. Обережно хапає за руки.

Дівчина зупиняється. Дивиться на нього.

Цілує серветку так, що на ній залишається слід від губ. Підносить відбиток до щоки Міма і обережно торкається так, що слід залишається на його обличчі.

Мім слідує за її рухами, ніжно торкається сліду від губ, посміхається, дивиться на Глядачку.

Вона дивиться на Міма, і різко стирає тією ж серветкою слід з обличчя разом з гримом.

Мім лякається, відступає від дівчини, починає мацати місце голої шкіри, бере з її рук дзеркальце і дивиться на себе. Панікує. Дивиться на Глядачку як на зрадницю, тікає за її спину за кулісу.

Глядачка розвертається, хоче сказати Міму щось навздогін, але в останню мить зупиняється.

І нарешті, двері підкажуть шлях до вирішення конфлікту і стануть шляхом в новий світ для тепер уже дієвого, амбітного персонажа.

ІНТ. СЦЕНА - ДЕНЬ - НАСТУПНОЇ МИТІ

Він спускається, підходить до дверей, ніяково оглядається. Бере валізку. Пробоє ручку дверей, що раніше були зачинені. Ручка вільно повертається і мім злегка привідкриває двері. Бачить, що всередині не просто порожнеча, а тепер щось зовсім інше, інший світ. Мім дивиться всередину, відкриває двері повністю, вагається зайти.

Повертається в глядацьку залу. Оглядає простір, в якому жив всі ці роки.

Виходить на авансцену, стає в комплімент, кланяється.

Розгинається, повертається до дверей, стає навпроти, робить впевнені кроки всередину, заходить і зникає, в іншій частині сцени не з'являється. Зачиняє за собою двері.

Крім цього в практичній частині дослідження була задача виявити поведінкові патерни і манеру проживання для актора, аби розуміти ступінь комедійного ефекту. Простіше кажучи, аби зайвий фарс не перешкоджав втіленню головної ліричної ідеї. Адже за жанром фільм трагікомічний. Шляхом спроб і репетицій було досягнуто необхідного ступеня перевтілення, який органічно співіснував з художньо-музичним обрамленням роботи.

Підсумовуючи, команді на чолі з автором дослідження вдалось досягти комедійних рішень і зробити висновки для подальшого опрацювання матеріалу.

3.2 Розробка романтичної комедії “Обережно, квіти”

Наступним етапом практичного дослідження стала розробка сценарію романтичної комедії “Обережно, квіти”, в якій ми маємо намір працювати з комедією діалогів і ситуацій. За сюжетом молодий Вадік

приїжджає до коханої Валі в село, аби запросити її з собою, проте дізнавшись, що вона про це нікого не попередила, тепер мусить бути в конфронтації з батьками дівчини.

В першій відкриваючій сцені через діалоги ми мали намір познайомити читача зі світом героїв, одразу ж дати зрозуміти їх характери та мотивації.

ЕКСТ. ДОРОГА БІЛЯ ПОЛЯ БУР'ЯНІВ - НАСТУПНОЇ МИТІ

На узбіччі РУСЛАНЧИК (26) біля старого напівржавого мотоцикла з каляскою, зібраного з різних частин різних мотоциклів, вовтузиться біля коробки передач. Втомлений, кладе ногу на важіль і пробує завести. Позаду весело підбігає Вадік.

ВАДІК

Ну шо там? Виходить?

РУСЛАНЧИК

Вадя, а ти свічки не брав з собою?

ВАДІК

А шо, свічки заляпало?

ВАДІК

Та я дивлюсь, шо ми напевно по дорозі в церкву заїдемо, помолимося... Бо ця злидня без молитви не заведеться!

Вадік підходить до мотоцикла, одягає шолом, який трохи більше на нього по розміру. Обережно кладе букет в каляску під укриття. Пише в телефоні повідомлення.

ВАДІК

Може, давай штовхнем?

РУСЛАНЧИК

Та до сраки толкати... Толкати промови будеш он перед сватами своїми. Тут ніжно треба, як з іномарочкою...

Різко дьоргає ногою, мотоцикл не заводиться.

ВАДІК

Тут тільки спиці з п'яти Яв... Ти як знаєш, як з іномарочкою?

РУСЛАНЧИК От, добре, що ти знаєш!

Русланчик зі всієї сили ногою дьоргає важіль, мотоцикл скрипить і не заводиться.

Він відходить, втомлений.

РУСЛАНЧИК

Фіфа з райцентра...

Взялось на мою голову, ше й вимахується...

ВАДІК

Не нуди. Дай мені.

РУСЛАНЧИК

Ага... Дивись, щоб тебе не здуло...

Вадік стає на той самий важіль мотоцикла, різко смикає його ногою і важіль благополучно відпадає від мотоцикла. Русланчик це бачить.

РУСЛАНЧИК

Вадік!.. драматична пауза Тільки з великої поваги до твоєї матері!... я промовчу.

Вадік піднімає зламану деталь і кладе в каляску.

ВАДІК

Мовчи, Русланчик, мовчи... Не гріши, нам ще в церкву заїжджати.

РУСЛАНЧИК

Йди, толкати будем...

Дана робота стала наближеним варіантом рішення основної задачі дослідження - виокремлення ознак української національної комедії та можливість їх практичного застосування. У розробці присутні фольклорні елементи, сюжетні колізії та персонажі, характерні українській драматургії та кінокомедіям. Мати - берегиня власного роду, парубок - солдат, видозмінений козак. Також у сценарії присутній художній образ української землі, втілений у вигляді догляду за квітами. Це є важливою драматичною складовою, оскільки так чи інакше у всіх аналізованих нами кінокомедіях присутній образ і контекст рідного краю, який наповнює силою.

ЕКСТ. ПОЛЕ БУР'ЯНІВ ПРИ ДОРОЗІ - РАНОК

Серед різноманіття сірих сухостоїв рука ВАДІКА (22) намагається перебирати травинки і шукати рослину, яка хоча б якось цвіте. Камера

мандрує за рукою. На фоні чутно металеві звуки, ніби хтось забиває гвіздок у велику пусту залізну діжку. Вадік напружені знаходить потрібну "квітку", обережно зриває її, аби не розсипались пелюстки, які і так ледве тримаються. Додає стебло до такого самого напівсухого букету в іншій руці. Встає і біжить до дороги. Стежкою перечіпається через щось у траві, але не зупиняє свій рух. Камера продовжує мандрувати і відкриває глядачу табличку "Обережно, міни".

Висновки до розділу 3.

Підсумовуючи, практична частина роботи являє собою об'єднання набутих знань з теорії комедійного жанру та прикладних навичок з реалізації її інструментів. Протягом роботи вдалось віднайти оригінальні форми вираження художніх образів, характерних для української кінокомедії та об'єднати отримані теоретичні результати в рамках одного короткометражного фільму.

ВИСНОВКИ

Українське комедійне кіно відіграє ключову роль у відтворенні та поширенні культурної спадщини країни. Його здатність креативно та привабливо підходити до відображення традицій, народних обрядів та культурних реалій відкриває шлях для підтримки національних цінностей та патріотичних уявлень. Крім того, вміння залучати глядачів різних країн та представляти Україну через призму гумору сприяє культурному обміну та позитивному відображенню країни на міжнародній арені.

В рамках дослідження магістерський проєкту, присвяченого українській кінокомедії, варто відзначити ключові висновки та тенденції, які виникли в процесі аналізу цього жанру в контексті українського кінематографу.

По-перше, ретельний розгляд ознак комічного та теоретичних аспектів комедії дозволив нам визначити особливості формування української кінокомедії, враховуючи історичний аспект та розвиток жанру в українському кіно.

По-друге, аналіз конкретних фільмів, таких як "Шкурник", "Вперед, за скарбами гетьмана", "Пропала грамота", "Наші котики", "Мої думки тихі", "Припутні", виявив різноманітні художні та композиційні прийоми, що визначають українську кінокомедію та роблять акцент на емоційно-інтелектуальні гачки національного гумору та сатири.

По-третє, наш дослідження підкреслює значущість української кінокомедії як унікального жанру, який не лише відзначається інноваціями, але й слугує важливим елементом вираження національної ідентичності через культурні та естетичні коди.

Отже, висновки нашого дослідження вказують на перспективні можливості розвитку та популяризації української кінокомедії, яка має потенціал не лише внутрішнього, але і міжнародного визнання. Українська кінокомедія, як висвітлено в даному дослідженні, стає важливим чинником у формуванні національного образу в кінематографі та вносить вагомий внесок у світову культурну спадщину.

Практичний результат, короткометражний фільм, створений отриманий в рамках дослідження, дає змогу стверджувати, що наведені ознаки і характеристики мають місце бути в контексті сучасних тенденцій розвитку комедійного жанру та можуть бути використані для подальшого вивчення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Августин Аврелій (Блаженний). Сповідь. Київ: Основи, 1997
2. Арістотель / Поетика. Київ: Мистецтво, 1967.
3. Бергсон, А Сміх. Київ: Дух і Літера, 1994, 109
4. Бондарева, О. Є. (2000). Драматизм міфу і міфологізм драми. Херсон: Персей.
5. Бондарева, О. Є. (2008). Новітня українська драматургія як відкрита нелінійна динамічна система. Курбасівські читання: наук. вісник К.: НЦТМ ім. Леся Курбаса.
6. Бондарева, О. Є. (2009). Масова комунікація: теорії моделі технології. К.: ЛГУ.
7. Брюховецька, Л. І. (2011). Кіномистецтво: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Логос.
8. Брюховецька, Л. І. (2013). Кінокомедія. Енциклопедія Сучасної України. Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-6937>.
9. Бурій, А. (2010). Історія світового та вітчизняного кіномистецтва: навч.-метод. посіб. : у 2-х ч. Дрогобич.
10. Бурлака, С. Карпенко В.(2014). Вікно у реальність. Режисура аудіовізуальних мистецтв. Київ:
11. Віннікова, Н. (1973). Дискурс української літературної пародії. Київ: Наукова думка.
12. Горбенко О. (2021) “Специфіка відтворення англомовного медичного дискурсу в українських перекладах” - Полтава
13. Госейко, Л. (2005). Історія українського кінематографа. 1896–1995. К. : Кіно-Коло.
14. Грабович, Г. (1997). До історії української літератури: Дослідження, есе, полеміка. Київ: Основи.

15. Гуцол, М. (2015). Рецепція традиційних образів і сюжетів української драматургії кінця ХХ- початку ХХІ століття. Житомирський державний університет ім. І. Франка.
16. Звонська, Леся, редакт. (2017). Енциклопедичний словник класичних мов. Київ: ВПЦ "Київський університет".
17. Орлов, О. І. (2017). Кінематограф незалежної України як «дзеркало» кордоцентричної ментальності. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філософія. Філософські перипетії», 57, с. 109-113.
18. Кісін, В. (1998). Режисура як мистецтво та професія. Книга 1. Як видовища породили режисуру: навчальне видання. Київ: Науково-освітній Центр «АЕЛС-технологія».
19. Кобякова, І.К., Столяренко, В.М. (2018). Категоризація гумору: лінгвокультурні аспекти. Вісник Сумського державного університету. Серія 74 «Філологічні науки». Суми, №1, с. 40-44.
20. Ковалів, Ю. І. (2014). Комедія. Енциклопедія Сучасної України.
21. Лядов М. (1930). Сценарій. Основи кінодраматургії й техніка сценарію. Київ: Укртеакіновидав.
22. Лукіч, А. (2019). Мої думки тихі. Київ: Тоу Сінема. URL: <https://perma.cc/X5T5-W2NA>.
23. Горбенко О. (2021). "Специфіка відтворення англомовного медичного дискурсу в українських перекладах". Полтава.
24. Семків Р. (2004) "Класичні теорії комізму від Аристотеля до Канта". Київ (с. 37)
25. Семків Р. (2004). Іронічна структура: типи іронії в художній літературі. Київ: Києво-Могилянська Академія.
26. Самохіна, В.О. (2010). Жарт у сучасному комунікативному просторі Великої Британії і США: текстуальний та дискурсивний аспекти. дис. д-ра філол. наук. Київ, 519 с.

27. Столяренко, В.М. (2011). Жанрова диференціація сучасного телевізійного гумору. Суми: СумДУ.
28. Шклярєвський, Г. (2014). Вікно у реальність. Режисура аудіовізуальних мистецтв. Київ: Вадим Карпенко.
29. Янкевич, М. (2019). Мої думки тихі. МаріАм огляд. Деталі, про які ви не здогадувалися. Київ. URL: <https://youtu.be/WbRQpLhbly4>.
30. Янкевич, М. (2019). Мої думки тихі. МаріАм огляд. Деталі, про які ви не здогадувалися. Київ. URL: <https://youtu.be/WbRQpLhbly4>.
31. Altman, Rick. 1945. "Film/Genre". London: BFI Publishing, 1999.
32. Bergson, Henri. (1912). An Introduction to Metaphysics. Translated by T. E. Hulme. New York and London: Booth, W. (1974).
33. McCaffrey, D. W. (1973). The golden age of sound comedy, comic films and comedians of the thirties. New York; London.

ДОДАТКИ

Кадри з фільму “Политий Поливальник”, реж. Брати Люм’єри, 1895р.

Кадри з фільму “Один тиждень”, реж. Бастер Кіттон, 1920 р.

Кадри з фільму “Нові часи”, реж. Чарлі Чаплін, 1936 р.

Кадри з фільму “Зомбі на ім’я Шон”, реж. Едгар Райт, 2004 р.

Кадри з фільму “Мої думки тихі”, реж. Антоніо Лукіч, 2019 р.

Кадри з фільму “Наші котики”, реж. Володимир Тихий, 2020 р.

Кадри з фільму “Припутні”, реж. Аркадій Непиталюк, 2020 р.

Кадри з фільму “Мій милий Мім”, реж. Владислав Романщак, 2023 р.